

תַּת שִׁמְעַ

By special order to friends of TASHMA www.tashma.net

פרפראות הרב משה קליין

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב"

"וארא אל האבות" (רש"י)

וארא בגימט' - חקק, הקב"ה חקק את שמו אצל האבות, ולכן לכל אחד בנפרד מצוין "אל אברהם אל יצחק ואל יעקב",

שלוש פעמים אל=93 כמנין מלך (עם הכולל).

"הוא אהרן ומשה...הוא משה ואהרן..."

הפסוק מצוין בתחילה את אהרן ואח"כ את משה ואילו בפסוק שלאחריו מצוין את משה תחילה ואח"כ את אהרן.

רש"י מסביר "לומר לך ששקולין כאחד." "הוא משה (ו)אהרן" בגימט' 613 לומר לך שמושה ואהרן שקולים כנגד תרי"ג (613) מצוות.

"וגם הקמתי את בריתי"

"וגם הקמתי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען"=3855, מניין בני ישראל במצרים היה ששים (60) ריבוא $60 + 3855 = 3915$ כמניין "והוצאתי אתכם" "והצילתי אתכם" "וגאלתי אתכם" "ולקחתי אתכם".

בצרוף הכולל של שמונה (8) המילים=3915.

"ולא שמעו אל משה מקצת רוח ומעבודה קשה"

בני ישראל לא שמעו למשה "מקצת רוח", סבלם של בני ישראל היה קשה יותר עקב העובדה שהרגישו שהם קוצרים רוח-אין כל ברכה בעמלם, וממילא "מעבודה קשה" העבודה קשה שבעתיים, ומהי העבודה הקשה? "לקשש קש לתבן" ללקוט את הקש לצורך חטט על אף שלא ניתן להם תבן, "מקצת רוח" הקציר שבעבר ניתן להם, מתפורר ברוח וצריך לאסוף את הקש שזו עבודה קשה.

"והפשתה והשעורה נוכתה"

הפתשתה - פשוטי העם, והשעורה - צדיקים שהקב"ה מדקדק עמם כחוט השערה, נוכתה - מלשון מוכים וסובלים בעולם הזה, אולם והחיטה - בעלי החטא, והבסמת - מלשון כתמים, אלו שמלוכלכים בחטאים, לא נוכו - אותם אין מכים כי אפילות הנה שנאמר "רשעים בחשך ידמו."

פרשה מפורשת הרב דוד שרעבי

כתוב בפרשה (פרק ו' פסוק ג') **"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שרי ושמי ה' לא נודעתי להם"**, ומפרש רש"י - "וארא אל האבות", וקשה מה רש"י בא לחדש הרי כתוב בפסוק וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וכי אנו לא יודעים שהם האבות?!

בספר איוב פרק ט"ו כתוב בפסוק **"הן בקדושיו לא יאמין"**, והובא ברש"י בתחילת פרשת ויצא (פרק כ"ה פסוק י"ג) שלא מצינו במקרא שיחד שמו יתברך על הצדיקים בחייהם לכתוב אלהי פלוני שנאמר הן בקדושיו לא יאמין, (וזאת אומרת שהקב"ה לא קרא את שמו על הצדיקים כשהם היו עדיין בחיים ולכן לא כתוב "אני אלהי אברהם" אלא רק אחרי שנפטר, כי כל זמן שהאדם חי יש לו עדיין יצר הרע ויכול להיות רשע) ורק ביצחק לפי שכחו עיניו (שהיה עוור) וכלוא בבית והרי הוא כמת ויצר הרע פסק ממנו (לכן רק ביצחק כתוב "אלהי יצחק" אפילו שהוא היה עדיין חי), וכל זה כתוב במדרש תנחומא, ונראה שזה כוונתו של רש"י שכתב **"וארא אל האבות"**, שלא נחשוב שמה שכתוב

כאן בפסוק וארא אל אברהם הכונה שכשנגליתי אל אברהם נגליתי אליו כ"אלהי אברהם" והייתי חושב שזה מה שכתוב כאן **"וארא אל אברהם"** "אל יצחק" "ואל יעקב", היינו שהייתי חושב שבא לומר שהקב"ה נגלה לאבות כ"אל אברהם", לכן רש"י מפרש

ברכת אורך ימים בימינה

לאחר משה ורבקה קליין הי"ו

ביום הולדתה-60

תזכו לשנים רבות בשלום ונחת

מזל טוב ושפע ברכות

למשפחת הר שמואל חדר הי"ו

על הולדת הנכד

תזכו לראות נחת מכל יוצאי חלציהם

מזל טוב ושפע ברכות

למשפחת הר ערן שרעבי הי"ו

על הולדת הבן

תזכו לראות נחת מכל יוצאי חלציהם

משפט שלמה הרב שלמה כהן

המקרה:

מר בלוך קנה לבנו ראובן, שהיה בן חמש, כדור חדש.

שמחתו של ראובן

הקטן הרקיעה שחקים והוא חיכה בהתרגשות ובסבלנות שהקבלן השכונתי יגמור לבנות את גן - השעשועים החדש, ואז יוכל ללכת לשם ולשחק בכדור.

סוף סוף הגיע היום המיוחל, ובנייתו של

הגן הסתיימה (בקרב אצלנו). ראובן יצא בריצה מביתו לכון הגן יחד עם הכדור כמובן,

וחברו הטוב שמעון. אך לאחר שעה קלה חזר ראובן לביתו בדמעות שליש וסיפר לאימו בבכי כי הילדים הגדולים של השכונה חטפו לו את הכדור ואינם מוכנים להחזירו.

גברת בלוך יצאה מיד למקום האירוע חגורה בסינרה וידיה על מותניה ומצאה קבוצה של ילדים גדולים משחקים עם הכדור החדש של בנה. היא נגשה למי שידוע כראשי קבוצת המופרעים, ג'וני רנר ואיוון

שלא נחשוב כן אלא הביאור אל אברהם שנגלית "אליו" וזה מה שכתב וארא "אל האבות" שזה רק מבאר שנגלית אליו. ובתהילים (פרק ט"ז פסוק ג')

משפט שלמה - המשך

סמירנופסקי, וביקשה מהם את הכדור בחזרה. אולם הם סרבו בטענה שהכדור ניתן לידי של ילד קטן ומשום כך נחשב הדבר כאילו משפחת בלוך הפקירו אותו כי ברור שילד קטן אינו יכול לשמור על חפציו, ולכן הם זכו מהפקר והכדור שלהם.

עיניה של גברת בלוך התעגלו בתדהמה מהתשובה החצופה, היא שבה לביתה במפח נפש וחיכתה ככליון עיניים לשובו של בעלה על מנת שילמד לקח את הפוחזים הללו. אולם כשבעלה חזר הוא טען שיתכן שיש משהו במענתם, וכדאי לברר את הדבר בבי"ד.

המענות:

מר בלוך המיוצג על-ידי עו"ד מר קצר טוען שהכדור שייך למשפחתו, ולא הייתה לו שום כוונה להפקירו כאשר נתן אותו לבנו לשחק.

רנר וסמירנופסקי טוענים שמבואר בפוסקים שהנותן מתנה לבנו הקטן הוה אבידה מדעת, שהיא הפקר. ולכן כאשר חטפו אותו מבנם זכו בכדור והוא שלהם, הם אינם מתכוונים להחזירו.

פסק-דין:

חייבים הנתבעים להחזיר את הכדור למשפחת בלוך.

הסבר:

מבואר בחו"מ ס' רס"א סעיף ד', שהמאבד ממונו לדעת אין נזקקים לו. כיצד? הניח פרתו ברפת שאין לה דלת כך ולא לקשור אותה והלך לו, או השליך כיסו ברשות הרבים והלך לו, הרי זה איבד ממונו לדעת. ומי שרואה זאת אסור לו ליטול אותו לעצמו, אך אינו צריך להחזירו לבעליו. והרמ"א חולק על המחבר ופוסק שאבידה מדעת הוה הפקר וכל הקודם זוכה, ודעת השו"ע היא דעת הרמב"ם, ודעת הרמ"א היא דעת הרא"ש והמור. **הב"י** דחה את טענת המור, שכל אבידה מדעת היא הפקר כיוון שאם אינו חושש לפקח על נכסיו לא ניתן לומר שהפקירם, לכן העיקר כדעת הרמב"ם שאינו הפקר ואסור ליטול לעצמו. **הש"ך** הוכיח כדעת המור ורא"ש מגמ' בריש פרק אלו

כתוב "לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם", ופירש רש"י לקדושים אשר בארץ המה, בשביל הקדושים

מציאות, שאם אחד מצא פירות מפורזים מותר לו לקחתם, ומבואר הטעם כי זו אבידה מדעת, ומכאן שכל אבידה מדעת היא הפקר (עיי' שם כי קצתו). **ולכן** הכריע הש"ך שהעיקר הוא כדעת המור שכל אבידה מדעת היא הפקר ומותר לקחת. **ובתשובות** הב"ח מובא מקרה, שאחד נתן לבנו הקטן מטבע "זעקסר" לשחק בו, והגיע המטבע לנער המשרת והוא קידש בזה אישה. פסק הב"ח שהיא מקודשת, כיוון שבעליו לא חשש לשמור את המטבע ונתן אותו לילד קטן, הוה ליה הפקר. והוכיח כן מהגמ' בב"מ שהביא גם הש"ך. **אולם** הקצות החושן בס' רס"א ס' ק"א דוחה את טענות הב"ח והש"ך.

ומסביר שאע"פ שיש מקומות בש"ס שהפירוש של אבידה מדעת הוה הפקר אין זה הפירוש בכל המקומות. וגם המור צריך להודות שחפץ הניתן לילד קטן אין הוא הפקר. ומוכיח כן מגמ' ב"ב דף פ"ו, מבואר שם לפי המסקנה מעשה באב שנתן לבנו הקטן צלוחית, וביקש ממנו לקחתה לחנות ולמלאה בשמן. בעל החנות לקח ממנו את הצלוחית והשתמש בה למדידה של לקוח אחר, ובלי כוונה נשברה הצלוחית. חייב בעל החנות לשלם כי יש לו דין שואל שלא מדעת שהוא גולן. ואם נאמר שכל חפץ שניתן לילד קטן הוה הפקר, מדוע חייב בעל החנות לשלם? הרי אין הצלוחית שייכת יותר לאבא ששלח אותו, ואם יואיל בטובו להחזיר לו השמן בצלוחית ששלח, וזהו מתנת חנם מצידו! **אם** כן רואים מגמ' מפורשת שחפץ הניתן לילד קטן אינו הפקר, אע"פ שהוא נקרא אבידה מדעת, כמוזכר שם בגמ'. הנהיבות המשפט מסכים עם הקצות, ודלא כב"ח. **מכאן** שאפילו אם נאמר שדבר הניתן לילד קטן אכן נחשב לאבידה מדעת, מכל מקום אין זה נותן רשות לאחרים לקחתו ממנו, והוא עדיין נחשב לרכוש בעליו, או החורים, או הילד. כי ילד קטן יכול לזכות לעצמו לקנות חפץ הניתן לו אם יש לו מספיק הבנה מה הוא דבר השווה ומה לא, כמבואר בגמ' במסכת גיטין, שילד שנותנים לו צרור וזורקו, אגוז ונוטלו, יכול לזכות לעצמו לקנות חפץ הניתן לו.

אשר המה קבורים בארץ אשר התהלכו לפניך באמת (וזאת אומרת שדור המלך ביקש שהקדוש ברוך הוא ישמע לבקשתו בזכות הקדושים שקבורים בארץ, בזכות אברהם יצחק ויעקב), ויש לעיין מפני מה הזכיר את האבות בלשון של קדושים הקבורים בארץ, והיה אפשר לומר שמותם או לשונות והגדרות אחרות?! ולמשל אם אדם רוצה לבקש בקשה מהקב"ה בזכות אביו שנפטר, הוא לא יאמר תעזור לי בזכות אבי אשר קבור בארץ!

אלא הביאור כזה הוא כמו שכתבנו למעלה, שהם נקראים קדושים רק בגלל שהם קבורים בארץ (באדמה), כי כשהאדם חי יש לו תמיד יצר הרע ולכן אדם נקרא קדוש באמת רק אחרי שאין לו דרך ליפול ולהשתנות וזה רק לאחר שאדם נפטר!

כתוב בפרשה (פרק ו' פסוק ג') **"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי ה' לא נודעתי להם"**

במדרש ילקוט שמעוני (אות קע"ו) כתוב, אמר רבי אלעזר בר' יוסי וכו' אמר לו הקב"ה (למשה רבינו) חבל על דעבדין ולא משתכחין (חבל שהאבות הקדושים נפטרו ולא נמצאים!) הרבה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו אחר מדותי ולא אמרו לי מה שמך, אמרתי לאברהם קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה ביקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בארבע מאות שקל ולא הרהר על מדותי (שאברהם אבינו לא התלונן אפילו שבאו עליו הרבה צרות), ולא אמרו לי מה שמך ואתה (משה רבינו) אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אמרת לי והצל לא הצלת (שקודם שאלת מה שמך ועכשיו יש לך טענות שלא היצלתי), עתה תראה את אשר אעשה לפרעה ואין אתה רואה במלחמת 31 מלכים (שלא יכנס לארץ ישראל!) וצריך ביאור מה יש להשוות את דברי משה רבינו לדבריהם ומעשיהם של האבות ולומר שהם לא הרהרו אחר מדותי

ואתה אומר והצל לא הצלת? והרי האבות מה שלא הרהרו כל זה היה על צרה הבאה על עצמם אפילו שנגלה להם הקב"ה והיה מקום לשאלה, בכל זאת כל צרתם אינה אלא על עצמם שאברהם ביקש לקבור את שרה, ויצחק בקש מים לשתות, ויעקב ביקש לנטוע אהל, אבל במשה הרי לא על צרת עצמו אמר והצל לא הצלת! אלא על שיעבוד העם והצרות של כל עם ישראל ובמה יש לדמות את דברי משה לדברי האבות ולומר שהם לא הרהרו ואתה (משה) אומר והצל לא הצלת?

ולפני התירוץ אקדים הקדמה קטנה

הקב"ה נוהג עם בניו בשני הנהגות שונות, הראשונה היא שכשהוא מבטיח הבטחה של טובה לאדם יכול להיות שהאדם לא יבחין וירגיש מיד שמתקיימת ההבטחה, ומכיוון שהקב"ה מסתיר זאת ממנו, ונראה לו שההבטחה אינה מתקיימת, אך באמת כמובן שהקב"ה מקיים את הבטחתו אלא שהיא לא נראית בעיניו ממש אלא בצורה נסתרת! אבל יש עוד הנהגה שהקב"ה מבטיח וגם אומר שזה סוג של הבטחה שאתה תראה ממש בעיניו איך הכל מתקיים ולא רק בצורה נסתרת, שני ההנהגות האלה רמוזים בשמות של הקב"ה, כי השמות של הקב"ה זה לא שם עצם להסביר מה זה הקב"ה כי ודאי שאין לנו יכולת להבין דברים אשר מעל לטבע המוגבל, אלא השמות של הקב"ה הם שמות של תואר, שמות שמסבירים את ההנהגות שהקב"ה נוהג עמנו, וגם שני ההנהגות אלה שאמרנו, גם הם רמוזים בשמותיו יתברך, שיש שם שנקרא "אל שדי", ושם זה הוא שם של הנהגה טבעית, וכמו שדרשו חז"ל "שדי" - שאמר לעולמו די, זה שם שמגביל הגבלה של טבע, ולכן שם זה מראה שהקב"ה בודאי מקיים את הבטחתו אלא שהוא עושה זאת בצורה טבעית שהאדם לא ירגיש ובצורה נסתרת כמו כל הטבע, אבל השם השני זה "שמי ה'", ושם זה הוא הנהגה שמעל לטבע, ולכן אם בזמן ההבטחה הקב"ה יאמר לאדם שהוא מבטיח לו בשם ה' אז הוא יראה את ההבטחה מתקיימת אפילו נגד הטבע, אפילו מעל לטבע, אבל אם הקב"ה מבטיח ב"אל שדי" אז לא מוכרח שהאדם יראה ממש את קיום ההבטחה כי זאת הנהגה של טבע הנהגה נסתרת.

ובעת נבוא לתירוץ, הנה פירש רש"י כאן בפסוק שלנו - ושמי ה' לא נודעתי להם, לא הודעתי אין כתיב כאן אלא לא "נודעתי", ומפרש רש"י שהבדלי הלשון מלמדים - שלא נכרתי להם במדת אמיתית שלי שעליה נקרא שמי ה' נאמן לאמת דברי שהרי הבטחתי ולא קיימתי, ורואים שרש"י מסביר שהקב"ה נגלה אל האבות בשם הנסתר של "אל שדי" וכונתו שב' מדות יש, יש מדה של "אל שדי" שהוא מקיים דבריו אך אין זה ניכר בהכרח ויכול להיות שהאדם לא ירגיש וכמו שהסברתי למעלה, ויש מדה של "שמי ה'" שהוא נאמן לאמת דבריו שיהיה ניכר קיום הדברים וחייב להיות שירגישו כי זה שם שמראה הבטחה מעל לטבע, והם דברי רש"י וארא אל האבות באל שדי הבטחות הבטחות וכולן אמרתי להם אני אל שדי, ושמי ה' לא נודעתי להם לא נכרתי להם במדת אמיתית שלי וכו' וכן בפסוקים שאחרי זה, ולפי זה מתורץ מה שהקשינו, שבאמת אין לדמות את דברי משה לדברי האבות, שהאבות מה שלא הרהרו היינו שהם לא הרהרו בדברים האלה על עצמם כנגד ההבטחה, אבל

במשה מה שאמר והצל לא הצלת לא על צרה שלו בלבד מדובר, אלא בצרת השיעבוד של עם ישראל, אבל הדמיון למעשה האבות שהקב"ה אמר למשה חבל שאינך כמוהם הוא על עצם מה שלא אמרו מה שמך, שהם לא שאלו את הקב"ה באיזה שם אתה מבטיח את ההבטחה, וכיון שלא אמרו "מה שמך" ממילא כשלא נתקיים בימיהם אין זה אלא מחמת מידת "אל שדי" שהוא קיום ההבטחה רק אין זה הכרח שיהיה ניכר כי זה קיום הבטחה בצורה נסתרת ולא היו להם קושיות, אבל משה אמר "מה שמך" היינו שביקש תחילה לידע באיזה מדה תהיה ההבטחה אם במדה ניכרת או במידה שאינה ניכרת, ואמר לו הקב"ה שיהיה במדה הניכרת ולא באל שדי (אלא בשמי ה') ולכך אמר משה ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, ועיקר מה שנענש משה רבינו לא על עצם אמירתו "והצל לא הצלת" אלא על ראשית הדברים שאמר "מה שמך", וזה יש לדמות לאבות שהם לא שאלו בתחילה מה שמך, ומדוקדק זה בדברי המדרש - הרבה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב באל שדי ולא הרהרו על מדותיו ולא אמרו לי מה שמך וכו' ואתה אמרת לי מה שמך בתחלה ועכשיו אמרת לי והצל לא הצלת!

לפי זה יוסבר גם הפרק בתהלים שכתוב, יענך ה ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב, ובסוף הפרק כתוב - ה הושיעה המלך יעננו ביום קראנו, והביאור שאנו מבקשים מהשם שיענה מיד באותו היום, ולכן מבקשים שיעזור לנו באותו השם שנגלה ליעקב בלכתו לחרן, ששם ההבטחה היתה שיעקב יראה את קיום הדברים, וכמו שכתוב שם - כי לא אעזבך עד אם אשר עשיתי כאשר דיברתי לך!

המלך יעננו ביום קראנו!!

(לשון לימודים)

ובישעיה (כ"ה א') כתוב, ה' אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אמן, ופירש"י

עצות מרחוק אמונה אומן, עצות שיעצת מרחוק לאברהם בכרית בין הבתרים, אמונה אומן, אמונה נאמנת וכו', וביאור הפסוק הוא על פי מה שפירשתי לעיל, שבפרשת וארא בא להורות דאף שלא נגליתי אל האבות במידה אמיתית שלי בכ"ו אי"ו שלא יתקיימו הדברים אלא הביאור שאין הכרח שיהיה ניכר ובימיו, ולכן בישעיה פירש שאכן מתקיימת ההבטחה והוא אמונה אומן (ועיין בישעיה פרק כ"ו פסוק ב' וברש"י שם).

שבת

שחרית: 7:45

תהלים בנים: 12:00

תהלים בנות: 1:15

שיעור בהלכות שבת: 3:15

הרב דוד שרעבי

מנחה: 4:00

אבות ובנים: 19:15

הרב רפאל חקוק

חול

שחרית: 6:15

דף יומי: 20:00

הרב יצחק אלקיים

ערבית: 21:00

ימי חמישי

שיעור בחושן משפט: 21:00

הרב שלמה כהן

חדש!!

שיעור גמרא בשבת

בבית כנסת תפילת חנה: 2:00

הרב מכלוף עידן

מלאכה ערב שבת – פרקמטיא (ב)

שאלה: מתי ראוי להפסיק ממלאכה ערב שבת?

סיכום משבוע שעבר: העושה מלאכה בערבי שבתות ממנחה ולמעלה אינו רואה סימן ברכה, ומח' ראשונים ואחרונים אם הוא ממנחה גדולה או ממנחה קטנה, והמ"ב סתם כדעת המג"א והמ"ז שהסומך על המקילין עד מנחה קטנה לא הפסיד.

פרקמטיא: ע' במג"א ס' תנא סק"א שכתב שדווקא "מלאכה" אסור, אבל "פרקמטיא" שרי. ובפשטות כוונתו שיהיה מותר לעסוק במקח וממכר עד סמוך לשקיעה. אבל ע' באחרונים (א"ר תו"ש) שהק' על המג"א, שהא גמ' מפורשת שתקיעה שניה להפסיק העם מחנויות. וחנניות היינו פרקמטיא. והתקיעה שניה זמנו במנחה קטנה (וכמש"כ המג"א עצמו בסק"ד), וא"כ יש להפסיק מפרקמטיא ממנחה קטנה. וע' בפמ"ג שתי' שכוונת המג"א שמקיל בפרקמטיא היינו רק למ"ד שסבר שצריך להפסיק משאר מלאכות ממנחה גדולה, שהם מסכימים כאן שלענין פרקמטיא אין צריך להפסיק עד מנחה קטנה. אבל אה"ג להמקילין בכל ממלאכה עד מנחה קטנה, גם בפרקמטיא יש להפסיק ממנחה קטנה. אבל ע' במחצה"ש שפי' כוונת המג"א בענין אחר. המחצה"ש כתב שבאמת המג"א מקיל בפרקמטיא עד סמוך לשבת, אבל איירי רק במקח וממכר בצינאה. ושאינו חנויות שהם מכירה בפרהסיא, שמקח וממכר בפרהסיא צריך להפסיק ממנחה קטנה, משא"כ פרקמטיא שהוא מכירה בצינאה.

מהו נכלל בפרקמטיא: כל אדם שעסקו בבורסא או שאר מקח וממכר יודעים שכדי לעסוק במקח וממכר אינו דבר קל, אלא צריך דקדוק היטב. וכ"כ במ"ב ס' תקלט סקמ"ה וז"ל פרקמטיא דהתם יש טורח גדול בדקדוק שיווי המוקח כו' עכ"ל. ואעפ"כ בהלכה "פרקמטיא" יותר קל "ממלאכה". וצריך לבאר מהו הגדר של "פרקמטיא". בפשטות "פרקמטיא" היינו כל שעיקר העבודה הוא במקח וממכר, כמו בחנויות.

ואף אם צריך לכתוב חשבונות, ופעמים בדקדוק, מ"מ הכל נכלל במקח וממכר כיון שזהו העיקר, והכל תפל לז"ל^(א). אבל מי שהעבודה הוא בחשבון או כתיבת שטרות או עורך דין בענייני אלו. אף שהחשבון הוא חשבון של מקח וממכר ושטרות הוא בשביל פרקמטיא, מ"מ אינם מקח וממכר עצמם, ולכן אינו נכלל ב"פרקמטיא". ונכלל במה שכתב הרמ"א בס"ב שאסור לכתוב לחבירו בשכר^(ב).

סברא להקל בפרקמטיא: מצינו בהלכות חול המועד בס' תקל"ט חילוק בין "מלאכה" ל"פרקמטיא"^(ג). ע"ש שיש ב' סברות לחלק ביניהם. א. פרקמטיא אפילו בשבת ויום טוב אינו אסור אלא מדרבנן (גזירה אטו כתיבה), משא"כ שאר מלאכות שאסור מדאורייתא. ב. פרקמטיא אין בו טירחא כל כך כמו שאר מלאכות. וצ"ע הוא איך הסברות אלו שייך לכאן לענין ערב שבת. שהא הטעם שצריך להפסיק ערב שבת ממלאכה הוא מפני שיהיה פנאי להכין צרכי שבת^(ד). וא"כ אין חילוק בין אם המלאכה היא דאורייתא או דרבנן בשבת, או אם יש טירחא מרובה או לא. העיקר הוא שכל שמושך זמן, יש חשש שלא יהיה פנאי להכין לצרכי שבת. וכן הקשה בשש"כ איך שייך כאן לחלק בין מלאכה לפרקמטיא^(ה). אבל י"ל שמו"מ לא תקנו אלא מ"מלאכה", ו"פרקמטיא" אינו נכלל ב"מלאכה" כמו שמצינו לגבי חול המועד^(ו). ואף שבסברא אם אין פנאי להכין, אה"ג יש לו למעט גם מפרקמטיא כדי שיוכל להכין צרכי שבת^(ז). אבל באופן שכבר הכין, או שיש אשתו שמכינה, יש להקל בפרקמטיא בגלל שאינו נכלל בתקנת חז"ל^(ח).

למעשה: לענין פרקמטיא יש הרבה שחלקו על המג"א. ואף כדעת המג"א עצמו יש מח' פמ"ג ומחצה"ש אם יכול להקל אחר מנחה קטנה. וגם להמחצה"ש שמקיל היינו דווקא בצינאה. ואינו ברור דעת מ"ב בזה אם יכול להקל בפרקמטיא בצינאה לאחר מנחה קטנה^(ט).

(א) לכאורה כן הפשטות. וכן שמעתי מר"י צרקווין שליט"א. שגם כל הנשאל ונתן דיוור הוא צדקדוק, שצריך גם דיוור מדוקדק צעסק אך לדבר כדי להרויח. א"כ מה החילוק בין אס' הוא צדקדוק או צכת. אין דיוור יותר קל מכתב. ובאמת קשה החילוק בסברא למה פרקמטיא יותר קל משאר מלאכות ונדלקמן. אלא רק ש"פרקמטיא" לא נכלל בתקנת חז"ל. (ב) וע"ש צמ"צ סק"ז שה"ה מי שעבדה שלו הוא לכתוב ס"ת תפילין ומוצאות שאסור לו לכתוב (אס' לא שצריך לשבת). (ג) להקל צ"ד דברים. א. לענין אס' ויולא יותר לשמחת יו"ט. ב. לענין ליחשז מניעת ריוח שאינו מלוי כדון דבר האבד. (ד) ערוה"ש ס' רנ"א ס"ד (ע' לקמ' הערה ח). וע' צב"ל ס"א ד"ה ויש מפרשים. (ה) שש"כ פמ"ג הע' קלה וז"ל וק"ק דלפי הטעם שאסור במלאכה צ"ע כדי שיהא פנוי להכין לזרכי שבת מ"ש שאר מלאכה ומ"ש משה ומתן עכ"ל. (ו) עוד ע' צד אפרים שהתיר אפילו בחנויות לכל היום (ודלא כהפמ"ג ומחצה"ש דלעיל). שכתב שאין פרקמטיא נכלל צ"עשה מלאכה" וכמש"כ המג"א. ולכן אין צויה מדין "מלאכה" אלא מפני שמלוי שתקויה שניה היינו להפסיק העם והחנויות. ולכן כתב, שכיון שצמזן הזה צטלו תקויות, א"כ אין למועט מחמת שאינו סימן ברכה, שאין זה מלאכה, ולכן אין צריך להפסק עד סמוך לשבת. (ז) וכמו שמלוי לגבי לימוד ערש, כמש"כ שם הרמ"א צמ"צ. (ח) וכמש"כ המ"צ סק"ט לגבי לימוד ערש. וע"ע צערוה"ש ס"ד וז"ל ויש להתפלא מה שצמזמנו אין הצעלי מלאכות מצטלן מלאכתן עד קרוב לשקיעה, ומעולם לא שמענו למחות צידם, ואולי זה מדוחק פרנסה כו' ועוד י"ל שהטעם דביטול מלאכה הוא מפני שצריך להכין לשבת ועכשיו הנשים מכונות הכל. כן נלע"ד לנוד זכות, והירא אלקים יעשה כתקנת חכמים וטוב לו עכ"ל. (ט) ע"ש צמ"צ סק"א שסתם להקל. מ"מ ע"ש שהביא הקשיא מחנויות ומליון לע' צב"ל. וצב"ל ד"ה העושה כו' הביא הפמ"ג וכתב שגם ממחצה"ש ראוי שפרקמטיא דומה לחנויות להפסיק ממנחה קטנה רק מסיים וז"ל אך הקול שם (צמחלה"ש) לענין פרקמטיא צלינעט ע"ש עכ"ל. ומשמעות שהוא מטה לדעת הפמ"ג, ומליון שיש מקום לע' צמחלה"ש לענין קולא צלינעט. מ"מ צבצוע שעבר דיברנו שיעת המ"צ שמנחה קטנה לענין להפסיק ממלאכה ערש, הוא רק צעך שעה ורצע לפני שקיעה. ולכן אף שאין המנהג כזה כמו שדברנו, מ"מ יש מקום להקל בפרקמטיא עד זמן זה שצלא"ה יש מקילין. והכל כפי הענין, ואין להקל בלא לורך - כן שמעתי מר"צ של. [וע' צש"כ פמ"צ ס"מ שנסיים להקל בזה לגמרי, רק שראוי לסגור החנויות שעה אחת לפני שקיעה. ותמוה צמה שמליון המ"צ צב"ל כאן, שהא הצב"ל כתב לא כזה. אבל אה"ה המ"צ מליון לע' צס' רמ' סק"א. ושם מקיל עד כמו שעה קודם השבת. (וע"ש צשעה"ל שפי' ששעה היינו לפי חשבון שעתים וחצי לפני לילה"כ. וע"ש פי' שזי כדי למועט הרעה). וע' צש"כ צעה' קוח שכתב שאין להציא ראייה ממ"צ זה שהוא איירי רק לדעת החולקין ע"ש.

[ולע"ע]